

Njuolggadusat

Gustovaččat 2015 riikačoahkkima rájes

§ 1 Ulbmil

Norgga Luonddugáhttenlihttu, Norges Naturvernforbund, Noregs Naturvernforbund, áigu bargat luonddugáhttemiin ja sihkkarastit eallinbirrasa nu ahte olmmošlaš doaimmat eai rasttil luonddu gierdanrájiid.

Luonddugáhttenlihttu áigu bargat oččodit servodaga gos olbmot ellet harmonalaččat luondduin. Dat lea servodat gos eallinvuođđu ja eallinmáŋggabealatvuohta lea sihkkarastojuvvon boahttevaš buolvvaide, ja gos luonddu iešárvu biddjojuvvo vuođđun dan bargui ahte lasihit olbmuid árvvusatnima ja ráhkisvuođa eallimii ja eatnamiidda.

§ 2 Organisašuvdna

2.1.

Luonddugáhttenlihttu lea riikasearvi mas leat miellahtut fylkka- ja báikkálaš serviid bokte, Luondu ja Nuorat (Natur og Ungdom) bokte dahje njuolggo miellahttuvuođa bokte.

§ 3 Miellahttuvuohta ja miellahttomávssut

3.1.

Luonddugáhttenlihttu miellahtut leat:

- Váldomiellahtut: Olbmot geat jahkásaččat mákset miellahttomávssu.
- Eallinmiellahtut: Olbmot geat mákset miellahttomávssu okte mii lea unnimusat 25-geardde eambbo go jahkásaš váldomiellahttuvuođa máksu.
- Miellahtut geain lea hálbbiduvvon miellahttomáksu: Penšonisttat ja earát geain lea unniduvvon dienas lea hálbbit miellahttomáksu.
- Studeantamiellahtuid miellahttomáksu lea hálbbiduvvon. Studeantamiellahttuvuohta bistá gitta lea deavdán 30 jagi.
- Bearašmiellahtut: Buohkat geat gullet dálloodollui, mánát vuollel 25 jagi, geat orrot seamma čujuhusas, sáhttet dieđihit iežaset oktasaš bearašmiellahttuvuhtii. Oassin bearašmiellahttuvuođas fálojuvvo bearraša mánáide njuolggo miellahttuvuohta Birasageanttaide. Dállodoallu oažžu ovttá Luonddugáhttenlihttu miellahttohláđi.
- Nuoraidmiellahtut: Luondu ja Nuorat miellahtut. Dát eai mávsse miellahttomávssu Luonddugáhttenlihttui.

- Doarjjamiellahtut: Fitnodagat, organisašuvnnat, ásašusat jna. mat eai soaba daid eará miellahttojoavkkuide. Riikastivra mearrida dárkileappot daid njuolggadusaid mat gusket doarjjamiellahttuvuhtii.

3.2.

Olbmot geat leat earenoamážit bargan ovddidit Luonddugáhttenlihttu ulbmiliid, sáhttet nammaduvvot gudnimiellahtun. Dákkár nammadeami dahká ovttajienalaš riikastivra jahkečoahkkimis.

3.3.

a) Miellahttuvuohta máksojuvvo njuolga báikkálaš Luonddugáhttenlihttui. Birasageanttat (Miljøagentene) ožžot oasi miellahttomávssus juohke birasageantta ovddas mii čuovvu bearašmiellahttuvuođa. Dát oassi mearriduvvo riikastivrras. Luonddugáhttenlihttu buhtada fylkkaserviid ja báikkálašservviid osiid maŋjel. Buhtadus rehkenastojuvvo jagi maŋit jahkebealis, ja máksojuvvo dan čuovvovaš jagi. Juogadeami meroštallanvuoddu lea obba divatdienas mas bearrangolut leat gessojuvvon eret, mat dahket 15 % divatdietnasis.

b) Báikkálašservviid oassi lea 20 % meroštallanvuodus mii boahtá báikkálašservviid miellahtuin. Eaktun oažžut máksojuvvo báikkálašsearvi oasi lea ahte báikkálašsearvi lea doaimmas, gč. § 12.6.

c) Fylkkaserviid oassi lea 40 % meroštallanvuodus buot fylkkasearvi miellahtuin. Dasa lassin oažžu fylkkasearvi 10 % daid miellahtuid divatmávssus gullevaž suohkaniid/gávpotosiid báikkálašservviide.

Gáibádus oažžut máksojuvvo fylkkasearveoasi lea ahte fylkkasearvi lea doaimmas. Doaibma meroštallojuvvo seammaládje go báikkálašservviid doaibma, gč. § 12.6. Doaimmahis fylkkaserviid máksinoasit vurkejuvvojit ja máksojuvvojit fylkkaserviide go doaibma fas álggahuvvo. Liikká eai vurkejuvvo miellahttomávssut guhkit go golmma jahkái.

d) Fylkka- dahje báikkálašsearvit ožžot 100 % vuosttaš jagi brutto miellahttomávssus..

e) Jus muhtin fylkkat háliidit earaládje juogadit fylkkaserviid ja báikkálašservviid fylkkas, de sáhtta riikastivra addit sierralobi earaládje juogadit. Riikastivra sáhtta maid – dakkár diliin gos fylkkasearvit organiserejit iežaset doaimmaid ovta suohkanis earaládje go báikkálašservviin, ja mii riikastivrra mielas lea vuogas ja ávkálaš - addit fylkkasearvi seamma oasi miellahttomávssuin dego ahte suohkanis livččii báikkálašsearvi. Riikastivra mearrida makkár gáibádusat dákkár ortnegii gullet vai sáhttet addit doarjaga, ja makkár áigodahkii dat lea gustovaš.

3.4.

Eallenagi miellahttuvuođa mávssut máksojuvvojit njuolga, ja obbalaččat, Luonddugáhttensearvi guovddáži.

3.5.

Luondu ja Nuorat miellahttomávssut máksojuvvojit njuolga Luondu ja Nuoraide.

3.6

Njuolggadusmearrádusaid rámmaid siskkobeaalde sáhtta riikastivra mearridit dárkilit njuolggadusaid čállingotti meroštallama birra ja miellahttomávssuid olggosmáksima birra fylkka- ja báikkálašservviide.

§ 4 Riikačoahkkin

4.1.

Riikačoahkkimis lea Luonddugáhttenlihtu alimus válđi. Dat dollojuvvo dábálaččat juohke nuppi jagi. Riikastivra mearrida goas ja gos čoahkkin dollojuvvo.

4.2.

Riikastivra gohčču riikačoahkkimii. Fylkkasearvvit, báikkálašsearvvit, Luondu ja Nuorat, Birasageanttat ja Arvevuovdefoanda galget gohččojuvvot unnimusat gávccii vahkku ovdal čoahkkima. Áššelistu, jahkedieđáhus ja oasis reviderejuvvon rehketoaluin guovtti mañemus jagiid ovddas, válgalávdegotti árvalus, ja evttohusat mat leat boahtán, galget sáddejuvvo unnimusat njeallje vahkku ovdal čoahkkima.

4.3.

a) Riikačoahkkimii gullet riikastivra, báikkálaš- ja fylkkaserviid áirasat, Luondu ja Nuorat ja Birasageanttat. Ovtta áirasis Arvevuovdefoanddas lea čoahkkin-, hupman- ja evttohanvuoigatvuohta.

b) Áirraslohku mearriduvvo čuoovvovaš vugiin:

- Juohke doaibmi báikkálašsearvvis lea iežas ovddasteaddji fylkkadelegašuvnnas, mii lea mearriduvvon iežas jahkečoahkkimis.

- Fylkkajahkečoahkkimat välljejit dasa lassii áirasiid fylkkaserviid miellahttologu mielde nu movt lei ođđajagimánu 1. beaivvi dan jagi go riikačoahkkin dollojuvvo:

0–1000 miellahtu:	2 áirasa
1001–2000 miellahtu:	3 áirasa
2001–3000 miellahtu:	4 áirasa
3001–5000 miellahtu:	5 áirasa
5001–8000 miellahtu:	6 áirasa
8001–12.000 miellahtu:	7 áirasa
12.001 miellahtu ja eanet:	8 áirasa

c) Luondu ja Nuoraid riikačoahkkin vällje áirasiid miellahttologu mielde nu movt lei ođđajagimánu 1. beaivvi dan jagi go riikačoahkkin dollojuvvo:

0–1000 miellahtu:	4 áirasa
1001–2000 miellahtu:	6 áirasa
2001–3000 miellahtu:	8 áirasa
3001–5000 miellahtu:	10 áirasa
5001–8000 miellahtu:	12 áirasa
8001–12.000 miellahtu:	14 áirasa
12.001 miellahtu ja eanet:	16 áirasa

d) Birasageanttat nammadit guokte áirasa.

e) Sis, geat válgalávdegottis leat välljejuvvon boahte áigodaga riikastivrii ja guovddášstivrii, lea čoahkkin- ja hupmanvuoigatvuohta.

f) Válgalávdegottis lea hupman- ja evttohanvuoigatvuohta gažaldagain mat gusket vällgaide.

g) Sis geat leat boahte áigodahkii välljejuvvon válgalávdegoddái, lea čoahkkinvuoigatvuohta.

h) Dárkkistanlávdegottis lea hupmanvuoigatvuohta ja evttohanvuoigatvuohta daid áššiin

mat gusket lávdegotti váldái.

4.4.

Riikačoahkkin lea mearridanfámolaš go leat gohččon lobálaččat.

4.5.

Mearrádusat dahkkojuvvojit dábálaš eanetloguin gos guoros jienat eai lohikko. Jus ášši beliide leat boahtán ovttamađe jienat, de lea jođiheaddjis duppaljietna.

Mearrádusrievdademiid ja heaittihanmearrádusaid oktavuodas gustojit §15 ja §16 njuolggadusat. Juohke áirasis lea okta jietna. Riikastivrras ii leat jienastanvuoigatvuohta jahkedieđáhusa ja revisora válljema dáfus.

4.6.

Guovddášstivra sáhtá bovdet gudnimiellahtuid ja eará gussiid riikačoahkkimii.

Bovdejuvvon gussiin lea hupman- ja evttohanvuoigatvuohta. Guossit geat eai leat miellahtut, sáhttet oažžut hupmanvuoigatvuođa.

4.7.

Riikačoahkkin meannuda čuovvovaš áššiid:

- Ságadoalli válljet.
- Riikačoahkkináigodaga jahkedieđáhusat.
- Reviderejuvvon rehketoallu.
- Áššit maid riikastivra lea bidjan riikačoahkkimii.
- Áššit maid guovddášstivra, báikkálašsearvvit dahje fylkkasearvvit háliidit ahte riikačoahkkin meannuda, galget dieđihuvvot riikastivrii unnimusat vihtta vahkku ovdal riikačoahkkima. Vihtta dahje eanet fylkkasearvvi sáhttet ovdagihtii gáibidit ahte ášši gieđahallojuvvo riikačoahkkimis.
- Bargoprográmma.
- Prinsihppaprográmma. Rievdadusevttohusat prinsihppaprográmmii galget dieđihuvvot riikastivrii unnimusat vihtta vahkku ovdal riikačoahkkima.
- Vejolaš rievdadusevttohusat mearrádusaide, ovddiduvvon § 15 mielde.
- Guovddášstivrra válljet. Riikačoahkkin vállje guovddášstivrra jođiheaddji, nubbinjođiheaddji ja njeallje guovddášstivrra miellahtu ja njeallje várrelahtu vuoruhuvvon vuorus. Luondu ja Nuoraid guovddášstivrraáirras válljejuvvo Luondu ja Nuoraid riikačoahkkimis. Bargit válljejit iežaset áirasa.
- Válljet riikastivramiellahtuid ja várrelahtuid dan mielde movt leat nammaduvvon fylkkaserviid jahkečoahkkimiin, Luondu ja Nuoraid riikačoahkkimis ja Birasageanttaid guovddášstivrra mielde. Riikačoahkkin sáhtá rievdadit vuoruheami fásta miellahtu ja várrelahtu gaskkas, muhto ii sáhte válljet eará olbmuid nu guhká go nominašuvdna lei dohkálaš.
- Válljet válgalávdegotti golbma miellahtu, gos okta sis sáhtá leat miellahtu riikastivrras. Válgalávdegoddi galgá unnimusat vihtta vahkku ovdal riikačoahkkima sáddet iežas árvalusa dan birra movt evttohit guovddášstivrra ja riikastivrra ja várrelahtuid.
- Revisora válljet.
- Dárkkistanlávdegotti jođiheaddji ja guokte miellahtu válljet.
- Dárkkistanlávdegotti raportta.

4.8.

Riikačoahkkimis čállojuvvo referáhtta. Ságadoalli, refereanta ja guovttes geat válljejuvvoa riikačoahkkimis, vuolláičállet referáhtta.

§ 5 Earenoamáš riikačoahkkin

5.1.

Guovddášstivra gohčču earenoamáš riikačoahkkimii. Earenoamáš riikačoahkkimii galgá maid gohččojuvvot jus fylkkasearvvit mat ovddastit unnimusat ovtta goalmmásas oasi miellahtuin dahje riikasearvi unnimusat guvttiin goalmmásas oasi eanetloguin dan gáibidit.

5.2.

Jus jođiheaddji dahje nubbinjođiheaddji, dahje eanet go bealli guovddášstivrra miellahtuin oktan várreláhtuiguin, geassádit riikačoahkkináigodagas, de galgá gohččojuvvot earenoamáš riikačoahkkimii.

5.3.

Earenoamáš riikačoahkkin meannuda dušše daid áššiid mat namuhuvvojit gohččumis.

§ 6 Riikastivra

6.1.

Dat lea riikastivrra ovddasvástádus ahte Luonddugáhttenlihtu doaibma čuovvu njuolggadusaid ja riikačoahkkima mearrádusaid.

6.2.

Riikastivra čoahkkana nu dávjá go maid jođiheaddji, guovddášstivrra dahje unnimusat viđa riikastivralahtu mielas lea dárbblaš, unnimusat njeallje geardde jagis. Čoahkkimii galgá gohččojuvvot unnimusat guokte vahku ovdal.

6.3.

Riikastivrii gullet guovddášstivra, okta áirras juohke fylkkasearvvis, guokte Luondu ja Nuorat áirasa, okta Birasageanttaid áirras ja okta bargiidáirras, geat leat riikačoahkkimis välljejuvnon. Ovtta Arvevuovdefoanda áirasis lea čoahkkin-, hupman- ja evttohanvuoigatvuohta. Guovddášstivrra jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji leaba maid riikastivrra jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji.

6.4.

Guovddášstivrra várrelahtut leat maid guovddášstivrra miellahtuid várrelahtut riikastivrras, seammaládje vuoruhuvvon. Muđui leat riikastivramiellahtuin persovnnalaš várrelahtut geat leat riikačoahkkimis välljejuvnon.

6.5.

Riikastivramiellahtut ja várrelahtut välljejuvvojit guovtti jagi áigodahkii ain hávális ja álget maŋnel go riikačoahkkin loahpahuvo. Jus riikastivraovddasteaddji háliida geassádit riikastivrras dahje fárre fylkkas, de álgá várrelahttu bastevas ovddasteaddjin. Dat lea fylkkastivrra ovddasvástádus nammadit ođđa várrelahtu maid riikastivra galgá dohkkehit.

6.6.

Riikastivrra sohka bealjuhkosis ii berrešii leat stuorát erohus go 60-40 proseanta.

6.7.

Váldočállis lea čoahkkin-, hupman- ja evttohanvuoigatvuohta riikastivrras.

6.8.

Riikastivrras lea mearridanfápmu go leat gohččon lobálaččat, ja go jođiheaddji dahje nubbinjođiheaddji, unnimusat bealli daid eará guovddášstivramiellahtuin – dahje sin

várreláhtut – ja unnimusat bealli daid eará riikastivramiellahtuin – dahje sin várreláhtut – leat boahtán.

6.9.

Mearrádusat dahkkojuvvojit dábálaš eanetloguin, gos guoros jienat eai lohkkjuvvo. Jus buot ášši bealit ožžot ovttamađe jienaid, de mearrida jodiheaddji – dahje nubbinjodiheaddji – jietna jienasteami bohtosa.

6.10.

Riikastivra meannuda čuovvovaš áššiid:

- Jahkediđáhus ja rehketdoallu mii ovdanbuktojuvvo riikačoahkkimii loahpalaš dohkkeheapmái.
- Bargoplánaid ja kampánjjaid bušeahtat ja rámmat.
- Politihkalaš njuolggadusat ja strategijat stuorebuš biraspolitihkalaš áššiin.
- Mearridit divatmávssu.
- Riikačoahkkima gohččun ja áššelisttu.
- Revisora ja guovddášstivrra miellahtuid buhtadusat.
- Válđočáli barguibidjan ja dat instruvssat mat dasa gusket.
- Luonddugáhttenlihtu áigečállaga ulbmilparagráfa.
- Nammadiit dárkkistanlávdegoddái ja válđalávdegoddái jodiheaddji ja miellahtuid.
- Eará áššit mat mearrádusaid mielde gullet riikastivrii.
- Evttohit riikačoahkkimii gean válle ođđa revisoran, ja vejolaččat vállet gaskaboddosaš revisora jus vállejuvvon revisora geassáda doaibmaáigodagas.

6.11.

Riikastivračoahkkimiin galgá čállot referáhta.

§ 7 Guovddášstivra

7.1.

Luonddugáhttenlihtu doaibma lea guovddášstivrra ovddasvástádus, dasa gullá Luonddugáhttenlihtu čállingoddi, ja galgá organiseret Luonddugáhttenlihtu doaimma. Dat čuovvu daid politihkalaš njuolggadusaid maid riikačoahkkinn ja riikastivra leat mearridan.

7.2.

Guovddášstivra gohččujuvvo nu dávjá go jodiheaddji, nubbinjodiheaddji dahje unnimusat beali guovddášstivrra lahtuid mielas lea dárbašlaš.

7.3.

Guovddášstivrii gullet jodiheaddji, nubbinjodiheaddji ja njeallje eará miellahtu mat leat riikačoahkkimis vállejuvvon.

7.4.

Guovddášstivrras leat njeallje várrelahtu, vállejuvvon vuoruhuvvon vuoru mielde, sii leat áicit gain lea čoahkkinn-, hupman- ja evttohanvuoigatvuohta.

7.5.

Guovddášstivramiellahtut vállejuvvojit guovtti jahkái hávális ja doaibmagohtet riikačoahkkima maŋŋel.

7.6.

Guovddášstivrra sohkaaljuhkosa erohus ii berre leat eambo go 60-40 proseantta.

Guovddášstivrras berre leat viiddis biraspolitiikalaš ja geográfalaš háddjejuvvoimi ja buorre organisatoralaš čanastupmi.

7.7.

Váldočállis ja revisoras lea čoahkkin- ja hupmanvuoigatvuohta guovddášstivrras, váldočállis lea maid evttohanváldi. Okta áirras Luondu ja Nuoraid ovddas biddjo guovddášstivrii visot čoahkkinvuoigatvuođaiguin, okta áirras Birasageanttaid ovddas ja okta áirras bargiid ovddas geain lea čoahkkin-, hupman- ja evttohanvuoigatvuohta guovddášstivrras.

7.8.

Guovddášstivrras lea mearridanfápmu go jođiheaddji dahje nubbinjođiheaddji, ja unnimusat bealli daid eará guovddášstivrra miellahtuin – dahje sin várrelahtut – leat bohtán.

7.9.

Mearrádusat dahkkojuvvojit dábálaš eanetloguin, gos guoros jienat eai lohkkovuvvo mielde. Jus leat ovttaáđe jienat bohtán ášši beliide, de lea jođiheaddji – dahje nubbinjođiheaddji – jietna mii mearrida bohtosa.

7.10.

Lea guovddášstivrra ovddasvástádus ahte Luonddugáhttenlihtu bušeahtat, bargoplánat ja kampánjat čađahuvvojit, nu movt riikačoahkkin ja riikastivra leat mearridan. Guovddášstivra meannuda Luonddugáhttenlihtu rehketoalu ja buktá daid oktan jahkedieđáhusain ovdán riikastivrra mearrideapmái.

7.11.

Guovddášstivra addá njuolggadusaid čállingotti beaivválaš jođiheapmái.

7.12.

Guovddášstivračoahkkimiin galgá čállot referáhtta.

§ 8 Revisora

9.1.

Luonddugáhttenlihtus galgá leat revisora. Riikačoahkkin vállje stáhtaautoriserejuvvon revisora.

§ 9 Vuolláičálus

9.1.

Sihke jođiheaddjis ja váldočállis lea akto vuolláičállinváldi. Nubbinjođiheaddjis ovttas ovttain guovddášstivramiellahtuin lea vuolláičállinváldi.

§ 10 Fylkkasearvvit

10.1.

Ovtta fylkkasearváid galgá gullát okta fylka. Riikastivra sáhtta dohkkehit ahte fylkkasearváid gullet guokte dahje eanet fylkka jus orru ávkkálaš dahje lea dárbbášlaš vai gokčá guovlluid gos Luonddugáhttenlihtu ii leat ovddastuvvon.

10.2.

Buot miellahtut geat orrot fylkkasearvvi guovllus mat definerejuvvojit § 3.1 mielde lohkkovuvvojit fylkkasearvvi miellahtun. Ovttaskas miellahtut sáhttet ieža jearrat spiehkasteami dás, ja sáhttet ieža válljet guđe fylkkasearvvis son áigu leat miellahttu.

10.3.

Fylkkasearvvi namma berre leat guoskevaš fylkka "... Luonddugáhttenlihttu".

10.4.

Lassin go bargat fylkka luonddu- ja birasgáhttenáššiiguin, galgá fylkkasearvi oktiiheivehit báikkálašservviid bargguid ja leat oktavuodalađas báikkálašservviid gaskkas, ja Luonddugáhttensearvvi guovddáš lađas riikačoahkkimiin. Fylkkasearvvit berrejit maid bargat álggahit báikkálašservviid dohko gos dat eai vuos gávdno.

10.5.

Fylkkasearvvit leat čadnon Luonddugáhttenlihtu njuolggadusaide, ja sáhttet mearridit lassi njuolggadusaid.

10.6.

Luonddugáhttenlihtu čállingoddi galgá njuolga maŋnel dollojuvvon jahkečoahkkima oažžut jahkedieđáhusa ja osiid reviderejuvvon rehketdoalus ja dieđihuvvot movt leat áirasiid válljen riikačoahkkimii. Nu jođánit go jahkečoahkkima dohkkehuvvon referáhtta lea gárvvis, galgá dat sáddejuvnot.

10.7.

Fylkkaservviin lea ovddasvástáduš iežaset ekonomiijai.

10.8.

- a) Jahkečoahkkinn lea fylkkaservviid alimus váldi. Dat dollojuvvo jahkásaččat ovdal cuonomanu loahpageaži ja lea álo nu ahte áššiid dieđihanáigemearit riikačoahkkimii sáhttet dollojuvnot.
- b) Gohččun sáddejuvvo buot báikkálašservviide fylkkasearvi guovllus ja almmuhuvvo buot miellahtuide boastta, e-boastta dahje fylkkaaviissaid bokte. Gohččun ferte ollen miellahtuide unnimusat guokte vahkku ovdal jahkečoahkkima.
- c) Buot miellahtuin geat leat máksán dan jagaš Luonddugáhttenlihtu divatmávssu, lea čoahkkinn-, hupman ja evttohanvuoigatvuohta jahkečoahkkimis.
- d) Fylkkastivrras ja báikkálašservviid áirasiin lea jienastanvuoigatvuohta. Jus fylkkasearvi ii leat eará mearridan, de lea juohke báikkálašsearvvis unnimusat guokte áirasa ja okta áirras lassin juohke logat miellahtu ovddas. Jus seamma suohkanis bohtet eambo áirasaš, de fertejit sii ieža mearridit čoahkkima ovdal geas galgá leat jienastanvuoigatvuohta. Stivrra miellahtuin ii leat jienastanvuoigatvuohta go jahkedieđáhus ja rehketdoallu meannuduvvo, ii ge dalle go revisora válljejuvvo.
- e) Fylkkas Luondu ja Nuoraid miellahtut lohkojuvvojit áirrasin seamma njuolggadusaid mielde mat báikkálašsearváii gullet.
- f) Riikastivra sáhtta oažžut sierralobi das mii lea čilgejuvvon d ja e čuoggáin.
- g) Jahkečoahkkimis lea mearridanváldi go leat gohččon lobálaččat.
- h) Čuovvovaš áššit galget meannuduvvot jahkečoahkkimis:
 - Ságadoalli válljet.
 - Stivrra jahkedieđáhus.
 - Reviderejuvvon rehketdoallu.
 - Bušeahhta ja bargoprográmma.
 - Áššit maid stivra, báikkálašsearvi ja suohkana miellahtut báikkálašsearvi haga lea ovdanbuktán ovdal mearriduvvon áigemeari.
 - Jođiheaddji ja stivramiellahtuid válljet.
 - Válgalávdegotti válljet.
 - Revisora válljet.

- Suohkaniid áirasiid juohkit boahte jahkečoahkkimii.
- i) Riikačoahkkinjagi galgá jahkečoahkkin maid meannudit dáid áššiid:
 - Nammadit riikastivraovddasteddjiid ja várrelahtuid. Dát galget leat okta goappáge sohkahealis.
 - Válljet áirasiid riikačoahkkimii.

10.9.

Stivra gohčču earenoamáš jahkečoahkkimii. Jus okta viđadasoassi miellahtuin dahje báikkálašsearvi mii ovddasta unnimusat viđadasoasi miellahtuin, rehkenastojuvvon ođđajagimánu 1. beavvi dan gáibidit, de galgá gohččojuvvot earenoamáš jahkečoahkkimii. Riikastivra dahje guovddášstivra sáhtá gohččut earenoamáš jahkečoahkkimii fylkkasearvi jus Luonddugáhttenlihtu njuolggadusat leat rihkkojuvvon. Earenoamáš jahkečoahkkin meannuda dušše daid áššiid mat gohččumis leat namuhuvvon.

10.10.

Fylkkasearvi doaibma lea stivrra ovddasvástádus ja galgá organiseret fylkkasearvi doaimma Luonddugáhttenlihtu njuolggadusaid ja jahkečoahkkima mearrádusaid mielde. Stivračoahkimiin galgá čállot referáhta.

10.11.

Fylkkasearvi jahkečoahkkin mearrida ieš stivrra sturrodaga ja oktiibidjama. Sohkahealjuhkosa erohus ii berrešii leat eambo go 60-40 proseantta. Stivramiellahtuid válgaáigodat sáhtá leat gitta guokte jagi. Jus válgaáigodat lea guokte jagi, de berre sullii bealli stivrras searvat válggaide goabbat jagi.

§ 11 Luondu ja Nuorat

11.1.

Luondu ja Nuorat (Natur og Ungdom) lea Luonddugáhttenlihtu nuoraidorganisašuvdna.

11.2.

Luondu ja Nuoraid miellahtut leat maid iežaset guovllu fylkkasearvi ja báikkálašsearvi miellahtut, muhto sii eai lohkkuojuvvo mielde go divatmáksooasit juogaduvvojit ja go rehkenastet galle áirasa riikačoahkkimii ja fylkkajahkečoahkkimii galget sáddet.

11.3.

Luondu ja Nuoraid miellahtuin lea čoahkkinvuogatuoha ja jienastanvuogatuoha nu movt báikkálašsearvis lea fylkkaserviid jahkečoahkimiin, ja okta jietna juohke logat miellahtu ovddas báikkálašservviid jahkečoahkimiin.

11.4.

Luondu ja Nuorain lea seamma árvu go fylkkaserviin.

§ 12 Báikkálašsearvvit

12.1.

Ovttá báikkálašsearvi gullá okta suohkan. Fylkkasearvi stivra sáhtá dohkkehit ahte ovttá báikkálašsearvi gullet eanet suohkanat. Ovttá suohkanii sáhttet ásahuvvot guokte dahje eanet báikkálašsearvi dušše jus fylkkasearvi stivra dan dohkkeha.

Sierra studeantasearvi sáhtá ásahuvvot lohkanbáikkis, dego dábálaš báikkálašsearvin, nu ahte ii gáibiduvvo dohkkehus fylkkasearvi stivrras.

12.2.

Studeantamiellahtut geat orrot studeantasearvvi guovllus, lohkkovuvvojit studeantasearvvi miellahttun. Buot miellahtut geat orrot báikkálašsearvvi guovllus, earret go studeantamiellahtut geat gullet studeantaseruviide, lohkkovuvvojit báikkálašsearvvi miellahttun. Ovttaskasmiellahtut sáhttet ieža sihtat spiehkasteami dás, ja válljet makkár báikkálašsearvái háliidit gullat.

12.3.

Báikkálašsearvi lohkkovuvvo dábálaš searvin maŋŋel álggahančoahkkima. Buot miellahtut geat orrot báikkálašsearvvi guovllus, galget oazžut čálalaš gohččuma unnimusat guokte vahkku ovdal go álggahančoahkkin dollojuvvo. Ovdal go álggahančoahkkin dollojuvvo, de lohkkovuvvo searvi interimabáikkálašsearvin.

12.4.

Báikkálašsearvi namma berre leat suohkana dahje guovllu "... Luonddugáhttenlihttu".

12.5.

Báikkálašsearvit galget čuovvut iežaset guovllu luonddu- ja birasgáhttenáššiid ja berrejit bargat dan ovdii ahte aktiviseret guovllu miellahtuid, ja nu olu go lea vuodđu dasa, čuovvolit guovddáš ja fylkka kampánjjaid ja akšuvnnaid jna.

12.6.

Báikkálašsearvi lohkkovuvvo leat doaimmi searvin go lea doallan jahkečoahkkima ja válljen stivrra maŋemus guokte jagi.

12.7.

Báikkálašservviide gullet Luonddugáhttenlihtu mearrádušat, ja sáhttet vel lasihit mearrádušaid.

12.8.

Njuolga maŋŋel go jahkečoahkkin lea dollojuvvon, galgá fylkkasearvái sáddejuvvo jahkedieđáhus ja rehketoallu, ja muitaluvvot geat fylkkasearvvi jahkečoahkkimii leat válljejuvvon áirrasin. Nu jođánit go dohkkehuvvon referáhta jahkečoahkkimis lea gárvis, de galgá dat sáddejuvvo fylkkasearvái. Luonddugáhttenlihtu guovddázii galget maid jahkedieđáhus, rehketoallu ja referáhtta sáddejuvvo nu jođánit go dat gárvanit.

12.9.

a) Jahkečoahkkin lea báikkálašsearvvi alimus váldi. Dat dollejuvvo jahkásaččat ovdal njukčamánu loahpas, ja álo nu ahte áššiid sáhttá sáddet fylkkaserviid jahkečoahkkimiidda áigemeeriid siskkobealde.

b) Buot miellahtut galget gohččojuvvot jahkečoahkkimii. Bearašmiellahtut ožžot oktasaš gohččuma. Gohččun galgá ollet miellahtuide unnimusat guokte vahkku ovdal jahkečoahkkima.

c) Buohkain geat leat divatmávssu máksán Luonddugáhttenlihttui vássán jagi dahje ođđa jagi ovdas ovdal ođđajagimánu loahpas, lea čoahkkin-, hupman-, evttohan- ja jienastanvuoigatvuohta jahkečoahkkimis.

d) Jahkečoahkkimis lea mearridanváldi go leat gohččon lobálaččat.

e) Čuovvovaš áššit galget meannuduvvot jahkečoahkkimis:

- Válljet ságadoalli.
- Stivrra jahkedieđáhus.
- Reviderejuvvon rehketoallu.
- Stivrra áššit.

- Áššit maid miellahtut leat buktán ovdán ovdal mearriduvvon áigemeari.
- Bušeahtta ja bargoprográmma.
- Stivramiellahtuid välljet.
- Áirasiid välljet fylkkaservviid jahkečoahkkimiidda.
- Válgalávdegotti ja revisora välljet.

f) Riikačoahkkinjagiid välljejuvvo delegáhtta riikačoahkkimii.

12.10.

Stivra gohčču earenoamáš jahkečoahkkimii. Jus unnimusat okta viđadasoassi miellahtuin dan gáibida, de galgá gohččojuvvot dakkár čoahkkimii. Fylkkasearvvi stivra sáhtá gohččut earenoamáš jahkečoahkkimii báikkálašsearvái jus Luonddugáhttenlihtu njuolggadusat leat rihkkojuvvon. Earenoamáš jahkečoahkkin meannuda dušše daid áššiid mat gohččumis leat namuhuvvon.

12.11

Fylkkasearvvi stivra sáhtá dábálaš eanetloguin mearridit gohččut earenoamáš jahkečoahkkimii ovttá báikkálašsearvái mii gullá fylkii, jus fylkkasearvi oaivvilda ahte báikkálašsearvi rihkku Luonddugáhttenlihtu guovddáš njuolggadusaid dahje prinsihpaid.

Jus fylkkasearvi ain oaivvilda maŋnel earenoamáš jahkečoahkkima ahte báikkálašsearvi jođihuvvo dakkár vugiin ahte rihkku organisašuvnna njuolggadusaid dahje prinsihpaid, de sáhtá fylkkasearvi ovddidit riikastivrii ášši mas evttohit heaittihit báikkálašsearvvi. Báikkálašsearvi galgá riikastivrii beassat buktit ovdán iežas beali áššis, njálmálaččat dahje čálalaččat. Báikkálašsearvvi heaittihanmearrádussii gáibiduvvo 2/3 eanetlohku riikastivrras.

12.12.

Jahkečoahkkin sáhtá mearridit heaittihit báikkálašsearvvi jus dat evttohus lea čállojuvvon gohččumii. Dát sáhtá dáhpáhuvvot guokte goalmádasoasi eanetloguin sis geain lea jienastanriekti. Ruhta manná de fylkkasearvái. Jus báikkálašsearvi ii leat doallan jahkečoahkkima viđa jahká, de sáhtá fylkkasearvvi jahkečoahkkin heaittihit báikkálašsearvvi.

12.13.

Báikkálašsearvvi doaibma lea stivrra ovddasvástádus ja galgá sihkarastit dohkálaš organiserema báikkálašservviid doaimmas mii čuovvu Luonddugáhttensearvvi njuolggadusaid ja jahkečoahkkima mearrádusaid. Jahkečoahkkin mearrida ieš stivrra sturrodaga, válgaáigodaga ja oktiibidjama. Stivračoahkkimiin galgá čállot referáhtta.

§ 13 Miellahttuvuođa bisseheapmi

13.1.

Dagut mat rihkkot ulbmiliid ja mat geahččalit čađahit ulbmiliid mat rihkkot áššálašvuođa, oskkáldasvuođa ja buori organisašuvnavieruid vuodđogáibádusaid, sáhttet dagahit lihcohallama. Seamma guoská jus rihkku eará miellahttogeatnegasvuođaid.

Riikastivra dahká mearrádusa lihcohallama birra. Lihcohallamii gullá gullevačča Luonddugáhttenlihtu miellahttuvuohta ja maid fylkka- ja báikkálašsearvvi miellahttuvuođa masa son gullá. Fylkkasearvvit ja báikkálašservviin ii leat vejolašvuohta ieža lihccut.

Lihcohallan miellahtut eai sáhte bargat Luonddugáhttenlihtus.

Son gii oažžu lihcohallanášši iežas vuostá, galgá dieđihuvvot ja oažžut čilgehusa dan evttohusa birra čálalaččat, ja sus lea riekti hupmat iežas ášši birra dan riikastivračoahkkimis mii meannuda ášši. Diehtu galgá sáddejuvvon boasttas mánu ovdal riikastivračoahkkima.

Sus gii mearriduvvo lihcohallat, lea vejolašvuohta ovddidit ášši vuosttaš dábálaš riikačoahkkimis. Dat galgá dieđihuvvot riikastivrii eanemusat mánu maŋnel go mearrádus

lihcohallama birra lea dahkkon. Guoskevaš galgá maid dieđihuvvot čálalaččat goas ja gos riikačoahkkin dollojuvvo, seamma áigemeeriin go mii gullá riikačoahkkináirasiidda, ja sus lea riekti hupmat iežas ášši birra riikačoahkkimis. Dassá go riikačoahkkin lea meannudan ášši, lea guoskevaš miellahttu suspenderejuvvon.

13.2.

Divatmáksima rihkkun loahpaha miellahttuvuođa automáhtalaččat go hobehanrutiinnat, mat juohke áigái leat mearriduvvon, leat čuvvojuvvon.

§ 14 Dárkkistanlávdegoddi

14.1.

Dárkkistanlávdegottis lea jođiheaddji ja guokte eará miellahttu. Lávdegotti bargu lea dárkkistit ahte mearrádusat maid riikastivra, guovddášstivra ja válđočáli dahket čuvvot njuolggadusaid ja riikačoahkkima mearrádusaid ja mearriduvvon bušeahtaid, ja ahte hálldahusa diehtujuohkingeatnegasvuohta riikastivrra ja guovddášstivrra dáfus dollojuvvo. Dárkkistanlávdegoddi čállá raportta juohke jahkečielggadeami oktavuodas ja juohke riikačoahkkimii.

§ 15 Njuolggadusrievdadusat

15.1.

Dát njuolggadusat sáhttet dušše guokte goalmmásosiin riikačoahkkimis rievdaduvvot, gos guoros jienat lohkkojit evttohusa vuostá. Rievdadusevttohusat galget sáddejuvvot riikastivrii unnimusat vihtta vahku ovdal riikačoahkkima.

15.2

Mearriduvvon njuolggadusrievdadusat fápmuibiddjojit go riikačoahkkin loahpahuvvo.

§ 16 Heaittiheapmi

16.1.

Heaittihanevttohus meannuduvvo seammaládje go evttohusat njuolggadusrievdadeami birra. Heaittihanmearrádus galgá nannejuvvot nuppi riikačoahkkimis guokte goalmmásosiin.

16.2.

Jus Luonddugáhttenlihttu heaittihuvvo, de sirdojuvvo opodat ja ruhta ásahusaide ja/dahje servviide geain lea sullasaš ulbmil. Mearrádus dán birra ja sirdima eavttuid birra dahkkojuvvo seammás go heaittihanmearrádus dahkko dábálaš eanetloguin.